

objemně odplivne hned vedle vašeho talíře), najednou působí normálně. A naopak to, co bylo normální (vysmrkat se do kapesníku a dát si jej do kapsy), je najednou nechutné. Obsah přece patří kamkoli (na zem, na stůl, na lavičku, na sedačku v autobuse), jen ne do kapsy. Svět je barevný a různý.

ZKUŠENOST ROZDÍLNOSTI

Jak už jsem zmínil, celou procedurou kulturního šoku jsem hned dvakrát prošel v Africe. Prvním kulturním šokem jsme s mojí budoucí manželkou prošli v subsaharské Africe, kde jsme pobývali rok. Stopem a pěšky jsme pomalu cestovali okolo celého černého kontinentu a postupně se střetávali s mnoha z našeho pohledu nepochopitelnými kulturami. Ze začátku jsme odlišné kultury poměřovali tou naší domáčkou, kterou jsme považovali za směrodatnou. Sociologové tento přístup označují jako etnocentrismus. Postupně jsme ale přestali považovat svou rodnou kulturu za směrodatnou a pochopili jsme, že každá kultura je jiná a každá má nezcižitelné právo na svébytnost. Žádná kultura není „ta správná“. Tomuto postoji sociologové říkají kulturní relativismus. Po projití všech fází kulturního

Dopravní systém Madagaskaru

pem. Postupně jsme vrostli do jiné kultury a přijali jiný program, kterým člověk čte okolní děj. To, co se evropským turistům zdálo exotické, nám připadalo normální a naopak.

ŠOK Z NÁVRATU

Po dvou letech v afrických kulturách jsme se vrátili domů. Po několika dnech přišel silný kulturní otřes. Lidé tady v obchodě nesmlouvají, což nám připadalo divné až nezdvořilé, vždyť koupit za první cenu je, z arabského pohledu, vrcholná ukáзка pohrdáním druhou osobou. Týden jsme nestihli jediný dopravní

prostředek, protože všechny jely (nepochopitelně, až zákeřně) na čas. Na pracovním pohovoru se okamžitě mluvilo o práci, což je v polovině světa nemožné, vždyť nejdříve se

musíme poznat, pohovořit o rodině a náboženství, potom o sportu a autech a potom teprve o práci. Lidem připadalo zvláštní, že rýži s omáčkou jíme rukama a nikdy nebereme jídlo do levé ruky. (Levá ruka slouží na tureckém záchodě k umytí.)

Šokovala nás rychlost života, kterou jsme arabským tempem vůbec nestíhali, ale nezdálo se, že by ti zrychlení lidé kolem nás byli nějak „dál“. Český život nám připadal až německy sterilní. Vlastně jsme v něm život marně hledali. Bolela nás hlava z neustále se valících zpráv, které dokola opakují totéž a kloužou jenom po povrchu, ale o to rychleji a krvavěji.

Nezbylo nám než projít všechny fáze kulturního šoku a znovu se zařadit do naší rodné kultury. Dnes už žijeme plně v programu české kultury, ale mnohé skutečnosti, které jsou nám v médiích prezentovány jako zvláštní, hloupé nebo nesprávné, stále dokážeme pochopit pohledem skrze jiný kulturní program. Pořekadlo „kolik jazyků znáš, tolikrát jsi člověkem“ mohou potvrdit v případě, že k jinému jazyku si člověk osvojí také jinou kulturu, a čím odlišnější, tím lepší.

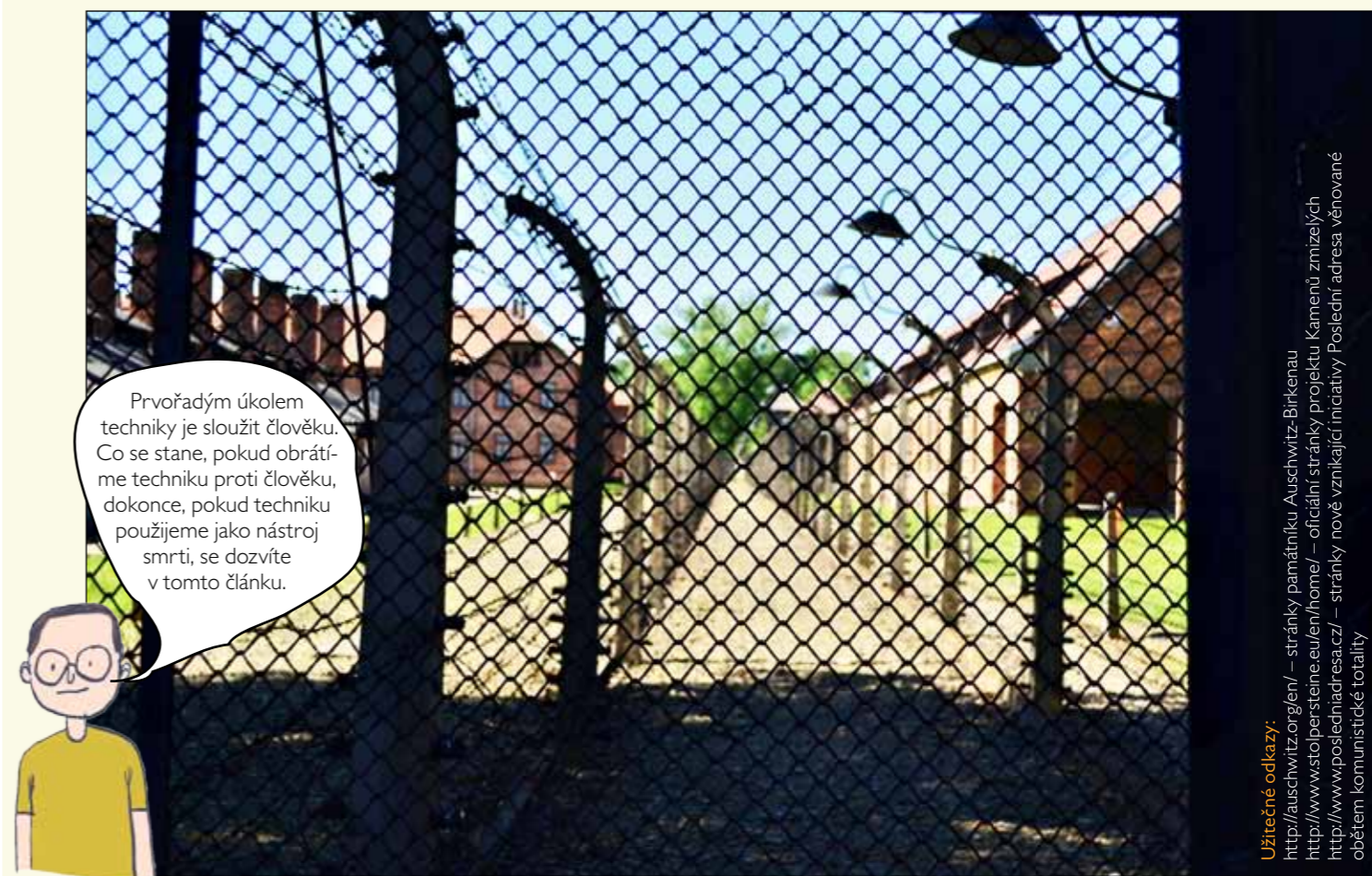
Foto: sergeini, Gerhard Bittner, euregiocontent, mds0, hecke71, ricka_kinamoto, V.R.Murralinath - Adobe stock

Pálí, nebo nepálí?

šoku v černé Africe jsme si další a další kultury užívali plnou měrou. Žádnou z těchto kultur jsme však nestihli pořádně přijmout, neboť jsme stále pomalu putovali. Proto nám leccos stále připadalo divné. Nechápal jsem rytmus v hudbě, sandály na hlavě, voodoo v hlavě, mouchy v očích, překračování umírajících chudáků nebo násilí mezi etniky.

ZÁŽITEK POHLČENÍ

K plnému přijetí jiné kultury a dokonalému „přepodstatnění“ u nás došlo až v Egyptě. Po roce stráveném v černé Africe jsme ze Súdánu připluli po Nilu do Egypta a okamžitě pocítili zásadní změnu kultury. Chtěli jsme se zdržet měsíc, ale nakonec to byl další rok, během něhož jsme v Egyptě pracovali, cestovali, naučili se mluvenou arabštinu a prošli všemi fázemi kulturního šoku. Po půl roce došlo k plnému přijetí kultury. Připadalo nám naprosto normální sypat odpadky z okna. Něco sežerou velbloudi, něco kozy a zbytek rozfouká vítr. Připadalo nám normální, že pracovní schůzka se uskuteční asi hodinku až tři po smluveném čase setkání nebo že prodavač v obchodě spí, případně tam prostě vůbec není, a tak mu na stole necháme peníze a odcházíme s náku-

Prvořadým úkolem techniky je sloužit člověku. Co se stane, pokud obrátíme techniku proti člověku, dokonce, pokud techniku použijeme jako nástroj smrti, se dozvíte v tomto článku.

Užitečné odkazy:
<http://auschwitz.org/en/> – stránky památníku Auschwitz-Birkenau
<http://www.stolpersteine.eu/en/home/> – oficiální stránky projektu Kamenů zmizelých
<http://www.posledniadresa.cz/> – stránky nově vznikající iniciativy Poslední adresa věnované obětem komunistické totality

Foto: Matěj Boček z Telče

Technika bez člověka

Začnu dnes, vážení a milí, trochu smutně – a možná více než trochu. Anebo spíše navážno. V květnu jsme u nás v Telči slavili biřmování a mě napadlo, že jsou místa, která bych předtím našim biřmovanům rád ukázal. Jedním z nich byl koncentrační tábor Auschwitz-Birkenau u polského města Osvětim. A tak jsme vyrazili.

Byl to silný zážitek. Zamává to s každým, kdo má v sobě alespoň špetku lidskosti. A přesto si myslím, že je nezbytně nutné o tom mluvit – je nezbytně nutné udělat všechno pro to, aby se tyto hrůzy neopakovaly. (A vzhledem k politické situaci v naší zemi je to čím dál tím aktuálnější otázka...)

Co vás na těchto místech může zarazit, je dokonale zkombinovaná technická výkonnost s naprostou nelidskostí. První z táborů – Auschwitz I – byl postaven původně jako pracovní a koncentrační, soustředil se tedy na otročskou práci se snahou vyždímat z vězňů poslední zbytky sil. Tedy: perfektní a promyšlené, sofistikované využití „lidského materiálu“, a to doslova a do písmene: v táborové expozici jsou dochovány dvě tuny lidských vlasů. Ty už nestihly být dopraveny do příslušných továren, kde se z nich vyráběly např. vojenské ponožky... Druhý tábor – Auschwitz II-Birkenau – byl dokonale organizovanou továrnou na smrt.

Zde bylo cílem takzvané „konečné řešení židovské otázky“, tedy hromadné vraždění celého národa. A opět – velmi propracované, promyšlené a dokonale naplánované. Denno-denně sem přijíždělo několik vlaků s dlouhými řadami vagonů určených původně pro přepravu dobytka. Tyto vagony však byly k prasknutí nappány lidmi.

Hned na nástupišti se konala selekce – schopní práce, neschopní práce. Ti „neschopní“ pochodovali rovnou do plynových komor; zde se využíval plyn zvaný Cyklon-B, původně určený k hubení škodlivého hmyzu. (Mimochoodem, dochoval se deník velitele tábora; v něm si autor pochvaluje vynikající účinnost tohoto prostředku...) Ti „schopní“ byli odsouzeni k likvidaci mrtvých těl z plynových komor ve zdejších krematoriích – s vědomím, že je to dříve či později čeká také... Tady jsem pochopil, kam to vede, když ve snaze o technickou dokonalost zapomeneme na člověka. Perfektní organizace, propracovaná dopravní infrastruktura, koordinace továren vyrábějících tu smrtonosný plyn, tu montované stáje pro dočasné ubytování vězňů... Výsledek? Drastická výkonnost, více než milion mrtvých.

Taková strašná čísla jsou pro nás asi těžko představitelná; ale za každou „položkou“ v tomto výčtu je třeba vidět konkrétního člověka – žil svůj život, měl svoje radosti i svá trápení, někde se narodil, někde vyrůstal, někde miloval a byl milován, někde se těšil, co přine-

se budoucnost – než prostě z běžného života zmizel skoro beze stop.

Měl bych pro vás jeden návrh, vážení a milí, co s časem o prázdninách. Tito zmizelí lidé by neměli být definitivně zapomenuti a jsem rád, že mnozí pracují na tom, aby z paměti nevypadli. V Německu se před 26 lety začaly v chodnících objevovat tzv. Stolpersteine – doslova „kameny, o které se klopýtá“. Jsou to malé dlažební kostky o hraně necelých 10 cm. Na mosazném povrchu nesou jméno oběti nacismu a základní životní údaje: datum narození, odvezení do lágru a smrti. Najdete je na místě, kde tyto oběti naposledy žily jako svobodní lidé.

V současnosti najdete na více než 1 200 místech přes 60 tisíc těchto kamenů – nejen v Německu, ale také v Belgii, Francii, Chorvatsku, Itálii, Litvě, Lucembursku, Maďarsku, Nizozemsku, Norsku, Polsku, Rakousku, Rumunsku, Rusku, Řecku, Slovensku, Slovinsku, Španělsku, Švýcarsku, Ukrajině – a od roku 2008 také v České republice.

Věděli byste, že v současnosti u nás najdete více než 670 tzv. „Kamenů zmizelých“, jak se jim taky říká? Jsou umístěny ve 44 městech téměř všech krajů. Zkuste se vydat po jejich stopách! Zkuste najít aspoň jeden z nich. Mnohých z nich odkazují na Kristovy pokrevní příbuzné – vždyť náš Pán byl Žid.

Úspěšně stopování přeje otec Zdeněk Drška